

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudce Zdeňka Kühna a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **D. M. T.**, zast. Mgr. et Bc. Filipem Schmidtem, LL.M., advokátem se sídlem Ovenecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 4. 2016, čj. OAM-245/LE-LE05-K01-2014, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 7. 2017, čj. 43 Az 21/2016-51,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 7. 2017, čj. 43 Az 21/2016-51, **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 4. 2016, čj. OAM-245/LE-LE05-K01-2014, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. et. Bc. Filipu Schmidtovi, LL.M., advokátu, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 12 342 Kč, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

[1] Žalobce pochází z Demokratické republiky Kongo. V České republice podal žádost o mezinárodní ochranu z důvodu obav důsledků činnosti svého otce, který se jako advokát věnoval otázkám nedořešeného masakru náboženské komunity Bundu Dia Kongo ve vesnici N. Žalobce uvedl, že jeho otec byl z tohoto důvodu unesen prezidentskou gardou

a následně byla unesena i jeho matka. Ze země svého původu žalobce odcestoval nejprve do Ruska na základě víza, které mu zajistil známý jeho otce, a následně do České republiky, kde po příjezdu na letiště požádal o mezinárodní ochranu.

[2] Rozhodnutím označeným v záhlaví žalovaný neudělil žalobci žádnou z forem mezinárodní ochrany podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí poukázal na velmi závažné rozpory v jednotlivých výpovědích žalobce, které se týkaly popisu únosů jeho rodičů, postupu státních orgánů v souvislosti s těmito únosy, informací ohledně činnosti jeho otce a zájmu státních orgánů o jeho rodinu. Žalovaný k aplikaci § 12 písm. b) zákona o azylu dále uvedl, že nevěrohodnost je umocněna také tím, že žalobce po tvrzeném útoku setrval ve své zemi další dva roky, aniž čelil jakýmkoliv potížím. V zemi se volně pohyboval, vyřídil si vízum a do ČR přicestoval legálně na cestovní pas. K aplikaci § 14a zákona o azylu, žalovaný uvedl, že žadatelům o azyl, kteří se vrátí do Konga, nehrozí nelidské ani ponižující zacházení ve smyslu čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu ke Krajskému soudu v Hradci Králové. Krajský soud považoval posouzení nevěrohodnosti výpovědí stěžovatele za správné, s tím, že nebylo prokázáno, že by žalobce mohl mít důvodné obavy z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Krajský soud neshledal ani důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu a situaci navrátivších se žadatelů o azyl vyhodnotil jako uspokojivou. Soud proto žalobu zamítl rozsudkem označeným v záhlaví.

II. Shrnutí kasační stížnosti žalobce a vyjádření žalovaného

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, ve které namítá důvody dle § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. a navrhuje, aby NSS napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Stěžovatel má zejména za to, že ve správním řízení došlo k zásadním pochybením při zjišťování skutkového stavu, resp. vyhodnocení předložených zpráv o zemi původu.

[5] K odůvodněnému strachu z pronásledování ve smyslu § 12 odst. 1 písm. b) zákona o azylu a k námitce nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci stěžovatel blíže uvádí, že žalovaný i soud označili jeho tvrzení za nevěrohodná, aniž vyloučili, že k útoku na rodiče mohlo dojít. Žalovaný neuvěřil z důvodů rozporů ve výpovědích politickému podtextu v tom, kdo ve skutečnosti jeho rodiče unesl. V tomto ohledu žalovaný nezjistil skutečný stav věci. Stěžovatel tvrdí, že obavy z pronásledování za činnost jeho otce ve vyšetřování masakru skupiny Bundu Dia Kongo jsou podložené. Žalovaný měl provést dokazování informacemi o zemi původu a o událostech ohledně tvrzeného masakru; to však neučinil. Ze zdrojů dostupných na internetu je přitom zřejmé, že členové skupiny byli opakovaně ve střetech s policií masakrováni a že byli zabíjeni i civilisté (odkazuje na zprávu *Refugee Documentation Centre of Ireland* z 14. 12. 2009 a internetové stránky *wikipedia.org*). Stěžovatel poukazuje na politický kontext bojů minoritní skupiny s vládou, která tuto skupinu zakázala. Je přesvědčen, že v tomto kontextu měl žalovaný posoudit i výpověď stěžovatele o činnosti jeho otce, která následně vedla k zásadním událostem

pokračování

rodiny, a to k únosu jeho otce a následně i matky. Informace o zemi původu jasně podporují tvrzení o perzekuci nepohodlných osob. V Kongu jsou systematicky porušována lidská práva, stát neposkytuje dostatečnou ochranu před jednáním soukromých osob a současně je sám hlavním původcem jejich porušování. Také zde dochází ke svévolnému zadržování, mučení a k útokům na civilisty.

[6] Stěžovatel dále namítá nedostatečné zjištění skutkového stavu ohledně nebezpečí vážné újmy podle § 14a zákona o azylu, které spatřuje v riziku nelidského zacházení a mučení ze strany bezpečnostních složek po jeho návratu zpět do vlasti. Je přesvědčen, že mu v zemi původu hrozí riziko mučení či nelidského zacházení neslučitelné s čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech, a to zejména s ohledem na obsah informací o zemi původu a činnost otce a jeho zmizení, které žalovaný nijak nezpochybnil. V rozhodnutí žalovaného chybí úvahy ohledně postavení navrátivších se žadatelů o mezinárodní ochranu a postupů, které jsou vůči nim uplatňovány. Žalovaný nesprávně hodnotil předložené zprávy o zemi původu, neboť některé zprávy ze spisu vyznívají zcela jinak než zpráva MZV, která hovoří o neexistenci nebezpečí. Ve zprávě z mise DRK z června/července 2013 se přitom uvádí, že vyhoštění a odmítnutí žadatelé o azyl jsou odvezeni z letiště a mohou zůstat ve vazbě dva měsíce, přičemž osoby, které nemají rodiny či vazby v zemi mohou zmizet; na tyto osoby je nahlíženo jako na politické odpůrce (viz zpráva MV Velké Británie). Krajský soud pouze lakonicky konstatoval, že neexistují informace o špatném zacházení s neúspěšnými žadateli po návratu; napadené rozhodnutí měl však zrušit.

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že napadený rozsudek považuje za zákonný a přezkoumatelný. Upozorňuje na nevěrohodnost výpovědi stěžovatele a na skutečnost, že navzdory konstatování soudu, že z výpovědi stěžovatele nelze úplně vyloučit, že by se jeho rodiče stali terčem nějakého útoku, soud výslovně vyloučil (s poukazem na nevěrohodnost výpovědi stěžovatele), že by únosci mohli příslušet k republikánské gardě nebo prezidentské ochrance. Žalovaný zdůraznil, že stěžovatel po útoku na rodiče setrval poměrně dlouhou dobu bez jakýchkoliv potíží v zemi svého původu, vyřídil si vízum na velvyslanectví Ruské federace a na ministerstvu zahraničních věcí mu byl vystaven cestovní pas, s nímž legálně přicestoval do České republiky. Žalovaný se ztotožňuje se závěry krajského soudu a navrhuje zamítnutí kasační stížnosti v případě, že nedojde k jejímu odmítnutí.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

III.1. Přípustnost a přijatelnost kasační stížnosti

[8] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil, zda kasační stížnost splňuje formální náležitosti, a shledal, že stížnost byla podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je v řízení zastoupen advokátem.

[9] Ve věcech mezinárodní ochrany se NSS po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele ve smyslu § 104a s. ř. s. Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního

NSS podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, v němž interpretoval neurčitý právní pojem *přesah vlastních zájmů stěžovatele*. O přijatelnou kasační stížnost se dle citovaného usnesení může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které NSS dosud vůbec či plně neřešil nebo (2) právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, anebo (3) je potřeba učinit judikaturní odklon. Kasační stížnost je také přijatelná, (4) pokud je v napadeném rozhodnutí krajského (městského) soudu zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[10] V daném případě Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná. Žalovaný i krajský soud nerespektovali ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu ohledně posouzení hodnověrnosti výpovědí žadatele o azyl, nesprávně aplikovali test přiměřené pravděpodobnosti a nerespektovali zásady „v pochybnostech ve prospěch žadatele“. Krajský soud dále uvedl, že nelze s jistotou tvrdit, že stěžovatel by mohl být pronásledován státními orgány. Takový úsudek je rovněž v rozporu s dosavadní judikaturou, který nevyžaduje jistotu, nýbrž „přiměřenou pravděpodobnost“. Pochybení žalovaného a krajského soudu při výkladu práva přitom nejsou marginální a mohly mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

III.2. Standard a rozložení důkazního břemene a posouzení hodnověrnosti stěžovatele

[11] Pokud jde o <u>*břemeno tvrzení*</u> v řízení o azylu, to stíhá žadatele o azyl. Jak konstatoval NSS ve svém rozsudku ze dne 27. 3. 2008, čj. 4 Azs 103/2007-63: „[v] *případě, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany však uvádí skutečnosti podřaditelné pod taxativní výčet důvodů pro udělení azylu ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak je třeba žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat se zjištěními týkajícími se politického prostředí v zemi původu žadatele.*“ Po žalovaném se požaduje, aby *vhodně* kladenými otázkami zjistil, zda jsou žadatelem tvrzené skutečnosti relevantní pro udělení azylu či doplňkové ochrany a tvrzení žadatele podle toho posoudit (viz rozsudek NSS ze dne 19. 8. 2005, čj. 4 Azs 467/2004-89); žalovaný by se měl při provádění pohovoru zdržet pokládání sugestivních a kapciózních otázek.

[12] Pokud jde o <u>*břemeno důkazní*</u>, to je výrazněji rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a žalovaného. Žadatel je povinen prokázat jím tvrzené skutečnosti, je-li to v jeho možnostech, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, co je podporují.

[13] V některých případech zůstává jediným důkazním prostředkem *výpověď žadatele* a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a pravděpodobnosti, zda k tvrzené události mohlo dojít. Podle rozsudku NSS ze dne 21. 12. 2005, čj. 6 Azs 235/2004-57, tedy „[n]*ení povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*“. Žalovaný tedy nese odpovědnost za náležité zjištění reálií o zemi původu (rozsudek NSS ze dne 25. 7. 2005, čj. 5 Azs 116/2005-58). Obdobně i v rozsudku ze dne 27. 3. 2008, čj. 4 Azs 103/2007-63,

pokračování

NSS uvedl, že „[z]*ásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu.*“

[14] Hodnocením výpovědi a její nevěrohodnosti se NSS ve svých rozhodnutích opakovaně zabýval. V rozsudku ze dne 24. 7. 2008, čj. 2 Azs 49/2008-83, dospěl k závěru, že „[v]*ýpověď byla nedůvěryhodná zejména proto, že stěžovatel s postupem času pozměňoval svá tvrzení, tak aby jím popisovaná situace v zemi původu založila důvodnost obav z pronásledování. Těmito výraznými změnami a rozpory ve výpovědích však znedůvěryhodnil svou výpověď jako celek.*“ *[…]* „[r]*ozpory jsou jak v základních věcech (např. v prvním případě není strýc-sympatizant organizace pro lidská práva-kvůli kterému měl mít stěžovatel potíže s policií, vůbec zmiňován-jakékoli osobní potíže s policií naopak v předchozím pohovoru stěžovatel zcela vyloučil, zatímco nyní je uvádí jako důvod opuštění země; ohledně událostí v Q. v březnu 2004, kterých se měl stěžovatel podle prvního pohovoru osobně účastnit, se nově zmiňuje tak, že byl nemocen a akci toliko sledoval ze svého domu), tak i v popisech podrobností (odlišný způsob vycestování ze země, odlišný způsob zjištění údajného hrozícího zatčení […]) […].*“ Pokud se však žadatel po celou dobu řízení drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet.

[15] Specifikem azylového řízení je zásada, že při splnění daných podmínek se uplatní pravidlo *v případě pochybností ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu*. Tento závěr potvrdil NSS v rozsudku ze dne 24. 2. 2004, čj. 6 Azs 50/2003-89: „[j]*sou-li dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl.*“

[16] Výše uvedeným závěrům odpovídají i relevantní ustanovení zákona o azylu, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. 12. 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“) i Příručka UNHCR (§ 195 – § 204). K posouzení, zda lze tvrzení stěžovatele považovat za věrohodná, je důležitým vodítkem čl. 4 odst. 5 kvalifikační směrnice.

[17] Důkazní standard *přiměřené pravděpodobnost*i se aplikuje nejen v rámci celkové úvahy o pravděpodobnosti pronásledování, ale nutně *i na posouzení věrohodnosti jednotlivých dílčích tvrzení* žadatele o azyl, která jsou posléze podkladem této *celkové úvahy*. To znamená, že pokud je přiměřeně pravděpodobné, že daná událost proběhla tak, jak tvrdí žadatel o azyl, žalovaný musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení

žádosti o mezinárodní ochranu. Žalovaný může *zcela* vyloučit z celkového posouzení pouze ta fakta, u nichž je postaveno téměř najisto, že se nestaly (tj. neexistuje ani přiměřená pravděpodobnost, že k nim došlo). Ostatní tvrzení musí být součástí celkového posouzení rizika pronásledování, kde jim bude přisouzena váha *podle míry pravděpodobnosti*, s jakou lze soudit, že odpovídají skutečnosti. V konečné fázi tedy žalovaný posuzuje všechny relevantní skutečnosti a okolnosti žádosti o mezinárodní ochranu jednotlivě i ve vzájemných souvislostech.

[18] Po posouzení nyní projednávané kasační stížnosti z hlediska výše naznačených kritérií NSS konstatuje, že shledal pochybení v posouzení a vyhodnocení výpovědi stěžovatele žalovaným i krajským soudem. NSS se ztotožňuje se stěžovatelem v tom, že žalovaný ani krajský soud nevzali dostatečně v potaz stěžovatelovu výpověď. Žalovaný nesprávně aplikoval test přiměřené pravděpodobnosti ve vztahu k *věrohodnosti jednotlivých dílčích tvrzení.* To se následně promítlo do celkového hodnocení hodnověrnosti výpovědi stěžovatele. Žalovaný v tomto ohledu nedostál své povinnosti zjistit relevantní (podrobnější) informace o zemi původu; nezohlednil navíc ani informace o zemi původu obsažené v jeho spisu. Krajský soud závěry žalovaného potvrdil; namísto testu *přiměřené pravděpodobnosti* navíc požadoval *jistotu*.

[19] Žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že stěžovatel nebyl schopen ohledně činnosti svého otce, která měla být příčinou potíží rodiny, přesně uvést, jakým způsobem se otec do vyšetřování masakru minoritní skupiny zapojil. Nejprve tvrdil, že se otec mohl dotknout vlády nebo prezidenta, ale v doplňujícím pohovoru uvedl, že otec hájil svého přítele, který byl také advokát a který byl vyšetřován jako odpovědný za masakr.

[20] Stěžovatel v prvním pohovoru uvedl, že jeho rodinu přepadli únosci a že jeho i sourozence a jejich matku zbili, otce unesli a přibližně o půl roku později unesli i jeho matku. K dotazu, z jakých důvodů opustil stěžovatel zemi původu, uvedl, že jeho rodina čelila politickým problémům, neboť jeho otec se podílel na vyšetřování masakru skupiny Bundu Dia Kongo, ve vesnici N. v B., který se stal přibližně v roce 2006 a který organizovala vláda nebo prezident. Z tohoto důvodu byl jeho otec pro některé nepohodlný – vyhrožovali mu, zbili ho a poté jej unesli. Otec byl advokátem a současně pracoval pro organizaci pro lidská práva, pravděpodobně pro „La voie de sans voie“ (Cesta bez cesty). Žalovaný přitom ověřil, na které vysoké škole otec stěžovatele práva vystudoval a kde pracoval – na všechny tyto otázky stěžovatel odpověděl. Aktivity svého otce však nebyl schopen popsat podrobněji. Stěžovatel také uvedl, že v říjnu 2013 byla unesena jeho matka. K dotazu žalovaného, jakým způsobem souvisel únos matky s únosem otce, stěžovatel uvedl, že pokud má v Africe problémy některý rodinný příslušník, je ohrožena celá rodina.

[21] Ve druhém pohovoru, který proběhl dne 15. 12. 2015, stěžovatel opět uvedl, že jeho rodiče byli uneseni, neboť jeho rodina měla politické problémy z důvodu činnosti jeho otce. Co se týká rozporu namítaného žalovaným tento lze zaznamenat pouze na jednom místě, avšak ve zcela jiném kontextu. K dotazu žalovaného kdo a kdy prohlásil sourozence stěžovatele za nezvěstné, stěžovatel odpověděl, že otec pracoval jako advokát a hájil svého přítele, který byl také advokátem a který byl vyšetřován za masakr skupiny Bundu Dia Kongo. V této souvislosti také uvedl, že došlo k několika únosům. Dle NSS však z této odpovědi plyne zejména nepochopení otázky. K následnému dotazu

pokračování

žalovaného na činnost otce stěžovatel odvětil, že otec byl zapojen do vyšetřování masakru skupiny Bundu Dia Kongo a že pomáhal svému příteli, který byl také advokátem a členem lidsko-právní organizace. K dotazu správního orgánu, jakým způsobem se otec do vyšetřování zapojil, stěžovatel uvedl, že jeden z jeho kolegů advokátů byl zabit v masakru. Jeho jiný kolega toto vyšetřoval, a když byl zabit, převzal vyšetřování ohledně zabití jejich kolegy v masakru otec stěžovatele. K dotazu na způsob zapojení svého otce do vyšetřování uvedl, že otec se snažil zjistit, kdo byl původcem masakru, kdo zabil jeho přítele a právě v tomto období začaly rodině problémy. K opakovaným dotazům žalovaného na činnost otce stěžovatel uvedl, že otec vyšetřoval záležitost svého přítele, který byl zabit, protože vyšetřoval masakr.

[22] Nejvyšší správní soud nepovažuje stěžejní část výpovědi stěžovatele týkající se činnosti otce stěžovatele a jeho aktivní činnost, resp. zapojení do ochrany lidských práv při vyšetřování masakru skupiny Bundu Dia Kongo, za nekonzistentní ani nevěrohodnou. V této souvislosti stěžovatel uvedl název organizace na ochranu lidských práv, jejímž členem otec byl.

[23] Co se týká popisu únosů, NSS dále zdůrazňuje, že z dotazů žalovaného nebylo vždy zřejmé, zda směřovaly k popisu únosu matky či otce. Stěžovatel uvedl, že při únosu sledoval televizi a že jeho bratr viděl přijíždět auto s tmavými kouřovými skly. Žalovaný položil nejprve dotaz vztahující se k únosu matky, následující dotaz směřoval k popisu únosu otce a navazující otázky se (pravděpodobně) vztahovaly k okolnostem obou únosů najednou, ač se tyto odehrály s odstupem minimálně půl roku. Stěžovatel vypověděl, že v obou případech se únosy odehrály večer, že sledoval televizi, avšak jeho výpovědi se lišily v tom, zda on či jeho bratr viděl přijíždět auto únosců. Žalovaný tyto rozpory stěžovateli vytkl v odůvodnění svého rozhodnutí, jedná se však o marginální okolnosti, které nejsou způsobilé vyvrátit věrohodnost jeho zásadního tvrzení.

[24] Ohledně popisu únosů byl stěžovatel v podstatných aspektech sledu jednotlivých událostí konzistentní. Uvedl, že všichni členové rodiny byli společně doma a že k oběma únosům došlo večer. Pokud stěžovatel v prvním pohovoru tvrdil, že muži měli černé oblečení, s velkými kapsami a opravdové zbraně a v následném pohovoru uvedl, že se jednalo o černé uniformy, pak se nejedná o rozpor v popisu únosců. Ani informace o tom, že stěžovatel poznal jednoho z únosců podle obličeje, s tím, že v druhém pohovoru uvedl, že únosci měli masky, ale že podle hlasu a postavy měl jisté podezření, že jeden z únosců – bratr kamaráda – je členem republikánské gardy, nelze považovat za natolik rozporuplné, aby žalovaný dospěl k závěru o nevěrohodnosti stěžovatele ohledně politického podtextu jím popisované události. Stěžovatel přitom již v prvním pohovoru (aniž hovořil výslovně o uniformách) uvedl, že stejné černé oblečení, jako měli útočníci, mívá prezidentská ochranka. Ani výtka žalovaného na rozdílné termíny užité stěžovatelem – prezidentská ochranka a republikánská garda – není případný. Žalovaný neuvedl, z jakých důvodů se jedná o natolik zásadní rozpor, který zpochybňuje obavu stěžovatele z pronásledování ze strany státních orgánů a bez dalšího odmítl politický kontext dané kauzy. Stěžovatel přitom k vysvětlující otázce žalovaného zcela jednoznačně uvedl, že tyto termíny se běžně užívají ve stejném kontextu a že jimi myslel totéž.

[25] Nejvyšší správní soud nepovažuje shora uvedené dílčí nepřesnosti v kontextu popsaných událostí a s ohledem na časový odstup těchto událostí od obou pohovorů za relevantní. Po uplynutí několika let není přirozeně možné na stěžovateli požadovat uvedené podrobnosti. Skutečnost, zda auto mělo kouřová skla či nikoliv, případně zda stěžovatel či jeho bratr viděl (anebo slyšel) přijíždět (či odjíždět) automobil považuje NSS za marginální. Kladení těchto otázek k ověření věrohodnosti tvrzení o brutálním útoku, jakým je násilné přepadení rodiny, při kterém měli být členové rodiny biti a svázáni ozbrojenými muži a při kterém dojde k únosu jednoho z rodičů, nepovažuje NSS za přínosné. Pokud se útok skutečně udál, pak si jeho účastník s největší pravděpodobností nemůže pamatovat uvedené detaily. Potvrzení takových podrobností není způsobilé tvrzení o útoku potvrdit a naopak nepřesnosti v odpovědích na otázky tohoto typu nemůže založit závěr o nedůvěryhodnosti.

[26] Ani postup policie po oznámení incidentů, jak jej vylíčil stěžovatel, nepovažuje Nejvyšší správní soud za rozporuplný. Z obou pohovorů naopak vyplývá, že stěžovatel oznámil únos na policii, a po sdělení, že otec byl advokát a zabýval se ochranou lidských práv, policie odmítla vést vyšetřování s odůvodněním, že se jedná o příliš politickou kauzu. Stěžovatel také konzistentně uváděl, že mu policie radila, aby chránil sebe i svou rodinu, že se útoky mohou opakovat, i to, že se o další pomoc obrátil na přítele svého otce. V takovém případě je naopak při dalším posuzování nutné posoudit, zda výše instančně postavené orgány či jiní poskytovatelé ochrany byly schopny a ochotny poskytnout účinnou ochranu ve smyslu čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice. Pokud tomu tak není, nelze po stěžovateli požadovat, aby se na tyto orgány dále obracel.

[27] NSS má za to, že v kontextu popisovaných událostí nelze vyloučit, že se na únosech rodičů stěžovatele podílely státní orgány, či je alespoň tolerovaly, a to z důvodu činnosti otce stěžovatele, který se angažoval v ochraně lidských práv v Kongu – naopak, existuje přiměřená pravděpodobnost, že se tak stalo.

[28] Žalovaný považoval za podstatné, že stěžovatel setrval dva roky po útoku ve své vlasti, aniž měl jakékoliv potíže. Žalovaný dovodil, že se v zemi volně pohyboval, že si prostřednictvím státních orgánů vyřídil vízum a ze země bez problémů vycestoval. NSS souhlasí se žalovaným, že se může jednat o podstatný argument pro závěr o tom, že neexistuje přiměřená pravděpodobnost pronásledování žadatele o azyl ze strany státních orgánů. Státní orgán, který je příslušný k vydávání cestovních dokladů však nemusí vždy za všech okolností disponovat i informacemi o akcích všech státních složek (ať už vládních či prezidentských) plánovaných proti určitým subjektům či seznamem tzv. „nepohodlných“ osob. Jinými slovy, nelze bez dalšího tvrdit, že vydání cestovního dokladu orgánem k tomu příslušným automaticky vylučuje nebezpečí pronásledování ze strany státních orgánů. Tuto skutečnost je třeba zohlednit při posouzení přiměřené pravděpodobnosti pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.

[29] Jedinou skutečnou nesrovnalostí ve výpovědích stěžovatele jsou nestejné údaje o tom, kdy došlo k únosům a jak dlouho poté setrvával stěžovatel v zemi původu. Stěžovatel uvedl při pohovorech rozdílné údaje, připustil, že je ohledně dat zmatený a nepamatuje si je.

pokračování

[30] V případě údajných nesrovnalostí musí žadatel poskytnout jejich uspokojivé vysvětlení (srov. Evropský soud pro lidská práva, *J. H. v. Spojené království*, č. 48839/09, bod 50, 20. 12. 2011). Nejvyšší správní soud se již v minulosti vyjádřil k požadavku na znalost a přesnost sledu jednotlivých událostí. Současně však platí, že s odstupem času si žadatel nemusí pamatovat veškeré detaily popisovaných událostí. Pro projednávanou věc NSS považuje za podstatné, že na základě této jediné relevantní nesrovnalosti nelze dospět k závěru o celkové nevěrohodnosti stěžovatele ohledně jím tvrzených (azylově relevantních) důvodů a zejména politického kontextu únosů jeho rodičů.

[31] Podle judikatury NSS platí, že pokud nastanou nesrovnalosti ve výpovědi, je podstatné, zda tyto nesrovnalosti mají vliv na nevěrohodnost výpovědi jako celku, anebo jeho jednotlivých (avšak podstatných) částí, anebo se týkají podrobností a pro azylový příběh méně podstatných informací. Závěr žalovaného, že (podstatné) rozpory se *netýkaly pouze dat anebo jiných detailních informací*, není správný Naopak, z výše uvedeného je zřejmé, že případné nesrovnalosti ve výpovědích se týkaly právě dat a dalších konkrétních, poměrně podrobných informací. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že shora uvedené nesrovnalosti netvoří jádro příběhu do té míry, aby mohl žalovaný bez dalšího vyloučit politický podtext událostí.

[32] O podstatných důvodech, které stěžovatele vedly k opuštění země, stěžovatel vypovídal bez rozporů – jedná se primárně o stěžovatelem tvrzený únos jeho otce, který se angažoval v boji za lidská práva při vyšetřování masakru minoritní skupiny Bundu Dia Kongo, smrt jeho přítele, a následný únos matky stěžovatele. Stěžovatel uvedl, kde jeho otec jako advokát pracoval, v rámci které organizace pro lidská práva se angažoval; tyto skutečnosti přitom žalovaný nijak nezohlednil. Dále stěžovatel popsal únosce, průběh únosů i následnou reakci policie. Podstatné body své výpovědi v průběhu pohovorů nepozměňoval a v tvrzeních byl konzistentní. Žalovaný tedy nepostupoval správně, pokud bez dalšího odmítl aplikaci § 12 písm. b) zákona o azylu. Při posuzování žádosti stěžovatele nerespektoval ustálenou judikaturu NSS a stejného pochybení se dopustil i krajský soud.

[33] Stěžovatel dále upozornil ve vztahu k aplikaci § 14a zákona o azylu na špatné zacházení s neúspěšnými žadateli o azyl, kteří se vrátí do země původu. Poukázal na zdroje, v nichž se uvádí, že odmítnutí žadatelé o azyl jsou odvezeni z letiště a mohou zůstat ve vazbě až dva měsíce; osoby, které nemají v zemi původu své rodiny, které by je podpořily, mohou úplně zmizet (Zpráva z DRK 2013). Tyto zprávy jsou podle stěžovatele v rozporu se závěry Ministerstva zahraničních věcí, ze kterých žalovaný vycházel.

[34] K tomu NSS uvádí, že ohledně obsahu zpráv, které se v mnohých aspektech neshodují a dospívají k opačným závěrům ohledně postavení navrátivších se občanů, nelze opomíjet zjištění Vyššího tribunálu, rovněž založené ve spisu žalovaného. Vyšší tribunál prováděl rozsáhlá šetření a ve své zprávě dospěl k závěru, že podezření ohledně špatného zacházení se nepotvrdila; zohlednil přitom množství zdrojů a zabýval se zkušenostmi několika států. Nelze tedy tvrdit, že každý navrátivší se občan Demokratické republiky Kongo bude ze strany státních složek vystaven riziku mučení či nelidského zacházení, které je neslučitelné s čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech.

[35] V nyní projednávané věci závěr krajského soudu ani žalovaného o tom, že neexistují informace o špatném zacházení s neúspěšnými žadateli po návratu, přesto neobstojí. V dalším řízení nelze bez dalšího vycházet z tvrzení žalovaného, že *„pobyt v zahraničí je vnímán jako prestižní záležitost“* a že *„konžský občan, který se vrátil z dlouhodobého (byť nelegálního) pobytu v zahraničí, je obecně považován za velmi úspěšného“* (viz str. 11 rozhodnutí žalovaného). Posouzení případného nebezpečí v případě návratu stěžovatele do země původu je však závislé na skutkovém příběhu stěžovatele, který žalovaný v dalším řízení řádně zjistí.

IV. Závěr a náklady řízení

[36] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a proto napadený rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil. S ohledem na důvody zrušení rozsudku krajského soud přistoupil také ke zrušení žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 1 s. ř. s.]. Podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení.

[37] V něm bude nutno posoudit, zda tvrzení stěžovatele ohledně činnosti otce, jeho únosu a následně i únosu jeho matky (v pochybnostech považováno za věrohodné), bude opodstatněné a tedy způsobilé založit některý z důvodů pro udělení mezinárodní ochrany ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. K tomu je namístě zjistit informace o tvrzeném masakru ve stěžovatelem zmíněné oblasti, o porušování lidských práv, případně o tom, komu je přičítána odpovědnost. Pro danou věc je též relevantní zabývat se postavením osob spojených se skupinou Bundu Dia Kongo a zejména pak obhájců lidských práv a neziskových lidsko-právních organizací, a to alespoň rámcově (v případě, že nebylo možné zjistit jejich postavení přímo ve vztahu k aktivitám v rámci vyšetřovaného masakru). Pokud by žalovaný nemohl vyvrátit tvrzení stěžovatele, musel by se též zabývat nebezpečím, které obhájcům lidských práv, případně jejich rodinným příslušníkům hrozí v zemi původu. Pokud z informací o zemi původu vyplývá, že existují nikoliv ojedinělé případy únosů, mimosoudních perzekucí a násilností ze strany státu vůči obhájcům lidských práva a současně i jejich rodinným příslušníkům, pak je nutno zvážit pro konkrétní případ stěžovatele, zda existuje přiměřená pravděpodobnost, že by mohl být v případě návratu do země svého původu vystaven pronásledování ze strany státních orgánů či s jejich tolerancí.

[38] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný ve věci úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšný stěžovatel žádné náklady nevynaložil, neboť jedinými náklady řízení jsou odměna a náhrada hotových výdajů ustanoveného zástupce, které hradí dle § 35 odst. 9 s. ř. s. stát. Žádný z účastníků proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti.

[39] Nejvyšší správní soud ruší rozhodnutí krajského soudu i žalovaného, proto je povinen rozhodnout o odměně zástupce v obou těchto řízeních. Ustanovený zástupce učinil v řízení o žalobě dva úkony právní služby [podání žaloby ze dne 3. 4. 2017, účast na jednání před soudem dne 2. 6. 2017; § 1 odst. 1, § 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1

pokračování

písm. d) a g) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu], a to v hodnotě 3100 Kč za každý úkon právní služby, celkem tedy částku 6200 Kč. Náhradu hotových výdajů tvoří paušální částka 600 Kč (2 x 300 Kč dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu); jiné hotové výdaje stěžovatel nespecifikoval. Protože je zástupce stěžovatele plátcem DPH, zvyšují se náklady řízení o částku 1428 Kč. Celkové náhrady řízení o žalobě činí 8228 Kč.

[40] V řízení o kasační stížnosti představovaly náklady řízení stěžovatele odměnu zástupce, který učinil jeden úkon právní služby [doplnění důvodů kasační stížnosti ze dne 28. 7. 2017; § 1 odst. 1, § 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], a to v hodnotě 3100 Kč. Náhrada hotových výdajů pak sestává z paušální částky 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Protože je zástupce stěžovatele plátcem DPH, zvyšují se náklady řízení o částku 714 Kč. Celkové náklady řízení o kasační stížnosti činí 4114 Kč.

[41] Ustanovenému zástupci Mgr. Filipu Schmidtovi, LL.M., bude na jeho účet Nejvyšším správním soudem vyplacena celková částka ve výši 12 342 Kč ve lhůtě 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. ledna 2018

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu